

Gedolin

TANKAR

Om

FRIHET I HANDEL.

AKADEMISK AFHANDLING,

hvilken

med Ampliss. Consistorii Academici tillstånd

samt

med Vidtlagfarna Juridiska Facultetens
i Åbo samtycke

ställes under offentlig granskning å Kejsarl.
Universitetet i Jurid. Lårosalen

den 4 Nov. 1826, f. m.

af

MICHAËL TJEDER.

Åbo-ko.

Åbo, tryckt hos J. C. FRENCKELL & Son.

Respective
HANDELS-SOCIETETEN

i Å b o,

tillegnas detta Arbete ödmjukast af

Författaren.

Mine Herrar!

Född och uppfostrad uti Åbo väcktes min uppmärksamhet tidigt att undersöka orsakerna till denna Stads välstånd och tillväxt. — Historien visar, att Åbo, redan samtidigt med Hanse-Förbundet, snart blef betydande genom sine Innevånares verksamhet och sitt lyckliga läge. Genom Slöjder och Handel har Staden vunnit sitt välstånd och skall, som jag hoppas, öka sin rikedom och befästa sitt anseende.

Då jag nu går att till offentlig granskning öfverlämna detta mitt Akademiska Lärdomsprof, har jag önskat, att detsamma måtte ådagalägga min kärlek för denna min födelsebygd och tillika bevittna, ej mindre det höga värde jag sätter på Handelsvetenskapen, ån den utmärkta aktning jag by-

ser för dess Idkare. — De många bevis af välvilja och ynnest, hvilka jag af Eder, Mine Herrar! haft lyckan emottaga, förbinda mig ännu mer att, såsom en ringa gård af uppriktig tacksamhet, tillägna detta mitt Akademiska arbete åt *H a n d e l s - S o c i e t e t e n* uti Finlands första och yppersta Handelsstad.

M. T J E D E R.

Die Rücksichten des individuellen Interesses vertragen sich auf's Beste mit dem allgemeinen Wahl der ganzen Gesellschaft.

R I C A R D Ö.

Menniskan älskar välstånd och oberoende; detta är ett vilkor både för hela Samballets trefnad och bestånd, äfvensom för Individets högre förädling. Men rikedom och välmåga måste genom människans industrie och kraft ur naturens sköte framkallas och danas; sådan är åtminstone den åsigt af rikedomens uppkomst som Adam Smith framställt uti sitt bekanta Verk: *Undersökning om Naturen och orsakerna till Nationella Rikedomer*.

Med antagande af denna grundkälla till Nationers rikedom synes följa, att Nationella välmågan måste tilltaga i samma förhållande som större frihet lemnas för menskliga förnögenheternas högre utveckling, större frihet i valet af föremål och större utrymme för hennes fria verksamhet, och att denna sats ej blott är en hypotes, en förnuftsidé, af Theorien antagen, utan ock genom erfarenheten besannad samt af de fleste positiva Lagstiftare gillad och antagen, derom vittnar Folkslagens både äldre och nyare historia.

Sidon och Tyrus omtalas i gamla världens häfder såsom minnesvärda för sin vidsträck-

ta handel och närings drift, och historien lemnar ej oförmådt, hvad inflytelse dessa Ståders Handel och idoghet i forntiden ågde till och med på angränsande och fjärran aflågsne Länder; hon vittnar, att en blomstrande vålmåga rådde i dessa städer, att deras Köpmän lefde såsom Förstar, att världens skatter i årtusenden erkände Sidon och Tyrus för sitt hem samt den förfinade smaken och njutningen dem för sin boning*).

*) Om Phœniciens Skeppsfart och Sjöhandel, Fabriker och Landshandel förtjena Heerens *Ideen über die Politik, den Verkehr und den Handel der vornehmsten Völker der alten Welt*, Wien 1817, att läsas.

Märkvärdigt är, att redan Phœnicierne på sin tid företagit sig en upptäcktsresa, hvilken ej gick ut på mindre än att kringsegla Afrika. Den Egyptiske Konungen Neco, som var en af sin tids störste män och som såväl förstod att med Politikens intressen förena Handels, hade utskickat en expedition med befälning att genom Herkulanska sundet återvända till Medelhafvet och att denna väg komma till Egypten. — Phœnicierne reste ut från Röda Hafvet, beseglade Söderhafvet och återvände på tredje året genom Herkulanska Sundet till Egypten. Under resan landade folket, kanske ett par gånger, på några ställen, der de besådde jorden och väntade på stället tills skörden inträffade, då de, efter att hafva bergat denna, åter fortsatte sin resa. Detta sistnämnde låter lätt säga sig om de heta länderne, der man vanligen högst tre månader behöfver vänta på skörden.

Phœnicierne hafva alltså, ehuru från en motsatt sida, redan för årtusenden tillbaka utfört

Egyptiska historien framvisar en taffla af Förstar, hvilka under olika tidepunkter uppmuntrat handel och idoghet. Herodotus omtalar Amasis's regering såsom högst gynnan-

ett företag, hvars lyckliga utgång ansetts för enad med så mycken åra för Portugiserne, då desse i nyare tider verkställde en kringsegling af Afrika.

Det historiska af den Phœniciska Sjö-expeditionen är af så mycken märkvärdighet, att man torde hafva skäl härom anföra Herodoti berättelse, sådan den hos Heeren i dess nyss-omnämnde Verk uti 1:sta Delen pag. 65 och 64 i Tysk öfversättning förekommer:

”Dass Afrika vom Meere umflossen wird, ausgenommen wo es mit Asien zusammen hängt, ist ausgemacht. Neco, der König von Ägypten, war, so viel ich weiss, der erste, der diess bewies; der nachdem er den Canal vom Nil zum Arabischen Meer zu graben aufgehört hatte, Phœnicische Mannschaft mit Schiffen ausschickte, und ihnen den Auftrag gab, durch die Säulen des Hercules in das nördliche (mittelländische) Meer zurück zu kehren, und so nach Ägypten zu kommen. Die Phœnicier fuhren also aus dem rothen Meere ab, und beschifften das Südmeer. Wenn es aber Herbst ward, so landeten sie, und besäeten die Erde, wo sie auch immer in Libyen waren, und erwarteten die Erndte; hatten sie aber geerntet, so schifften sie weiter. So dass sie, nachdem zwey Jahre verflossen waren, im dritten Jahre durch die Säulen des Hercules steuerten, und nach Ägypten zurück kamen. Auch erzählten sie etwas, das ich freylich nicht glaube, sondern das ein anderer glauben mag, dass, als sie Afrika umschifften, sie die Sonne rechter Hand (in Norden) gehabt hätten.”

de för handeln, i synnerhet den utländska. Denne Furste öppnade Nilens hamnar för utländska handelsskepp, och denna friare kommunikation omtalar historien såsom af en högst välgörande inflytelse på Nationens så väl politiska som moraliska karakter. Ptolemæernas regering utmärkte sig genom en upplyst vård om det allmänna, och historien vittnar, att under deras åttioåra Styrelse Egyptens tillstånd var blomstrande och att Alexandria var ett högsäte för tidens vetenskaper och slöjder samt den handlande världens hufvudstad. — Carthago, som var en utflyttning från en Österländsk handelsredd och hvars område i sin första början ej sträckte sig öfver det jordstycke, hvarpå staden var byggd, gynnade handel och slöjder och blef småningom en handlande Stat, genom sina rikedomar och skatter så mäktig, att den kunde täfla med Rom om herraväldet öfver världen. Sådana äro de allmänna resultat af människoverksamhetens fria utveckling som den gamla historien framställer och sådana måste de vara, så länge världsfenomenerna styras af samma lagar. — Kastom en blick på nyare historien och vi skole återfinna dem der alldeles sådana som de varit i den gamla.

Hvar hälva de stora rikedomar och skatter sin orsak, som korrt efter korstågen i öfre Italien till en så otrolig mängd sammanhopade sig, att de påkallade en stor politisk uppmärksamhet och i sina följder bidrogo till de förändrade förhållanden emellan Stater och Folk som nyare historien å-

dagalägger? Leda de ej sitt ursprung från det lif och den drift som korstågen utbredde i handel och näringar i allmänhet? Var ej öfre Italien denna tid en nederlagsplats för Indiska produkter och den Levantiska handeln? Var det ej denna Handels och Idoghetens tidiga väckelse, af tidsförhållanden framkallad, som Nederländerne sedermera hade att tacka för upprinnelsen af sin välmåga och den politiska betydhet, som sedermera i historien spelat så viktiga roller? — Den som ej vill medgifva dessa sanningar, han har ej gjort bekantskap med den Statistiska delen af Historien och är en främling på världshandelsernas stora bana.

Hvad välmåga det i Handels Annaler så märkvärdiga Hanseförbund, som från trettonde århundradet leder sitt ursprung, utspridt och hvad inflytelse denna idoghetens stora Fristat haft både på Politik och Kultur, är en sak, som i Statshistorien är för vigtig för att ej vara känd. Historien förmåler om detta Handelsförbund, att det var i början af ringa betydhet, men i sin fortgång gynnadt af en hastig och förvånande lycka. Det friare system, hvarpå dess politik var byggd, skänkte det så stora rikedomar, att det med dem tillskansade sig en makt, som satte det i stånd att af andra regeringar aftvinga privilegier och förmåner, af hvilka desse främmande länders egne infödingar ej eus voro i åtnjutande *).

*) Es ist wahr, das die Hanseaten in den folgenden Jahrhunderten, indem sie ihre alten

I sextonde århundradet omtalas dessa Handelsstater redan så mäktiga, att flere Europeiske Regeringar trodde sin sjelfständighet i fara, om deras politik ej började motarbeta Hansestädernas tillväxande magt. Så välgörande för Nationalvälmågans framsteg framställer historien friheten i människokraftens utveckling, från de äldsta intill nyare tider. — Kastom ännu en blick på detta Handelsförbunds locala kvarlemningar, Hamburg och Lübeck i närvarande tid. — Hvar och en som ej är obekant med de sednaste tidens politiska välfningar vet, att dessa namn mer än en gång förekomma i Franska Kejsarsarevåldets krigshistoria. Dessa städer hafva mer än en gång lidit af Franska härarnes framfart, och sist känner man det öde vid sista tidepunkten af Napoleons jernhårda styrelse, som öfvergick Hamburg, hvilket under dessa omständigheter blef alldeles plundradt och på förråder uttömdt. Då man känner de lidanden, hvilka under denne Kejsares Regering öfvergått Hamburg och dess grannskap och tillika för sig till minnes, huru liden tid ännu lidit, sedan dessa olyckor upp-

Freyheiten sich erhielten, weniger als andere Fremde, ja in einiger Hinsicht weniger als die Engländer selbst zahlten. Sartorius, Einleitung in die Geschichte des Hansentischen Bundes. Jfr. Anderson's history of commerce T. 1. pag. 525.

Sverige och England voro i synnerhet de riken, i hvilka Hansestäderna voro befriade ifrån Tullafgifter, hvilka till och med af Inlänske köpmån erlades.

hört att förhärja den Germaniska jorden, så lärer man hafva anledningar att med förundran anse den välmåga och rikedom som uti sistnämnde stad och dess grannskap Lübeck med en så förvånande hastighet åter uppblomstrat och utplånat det elände som så hårdt och så nyligen drabbat dessa idoghetens boningar. En blomstrande välmåga och en florerande handel utmärka nu dessa städer, hvilka för en tid af omkring tio år sedan voro så utblottade, att de saknade äfven det nödvändigaste för lifvets första behof. Om man är hugad att göra bekantskap med dessa städers nuvarande handelshistoria, så ser man, hvilka stora förråder här utgöra föremålet för idogheten: — Hvem känner ej beloppet af de stora värden som Hamburg och Lübeck årligen exportera till så mångfalldiga orter, hvilka här åter utan prohibitioner finna afsättning för sina produkter? — Då man nu känner detta förhållande, så kan man med billighet uppkasta en fråga om orsakerna till detta så hastiga återställande från de skador och olyckor, hvilka så nyligen hemsökt dessa Tysklands första Handelsplatser. Denna fråga är lätt att besvara och torde nästan upplösa sig sjelf, då man vet, att idogheten här ej, såsom hos flere andra Nationer, är bunden af Reglementariska författningar och prohibitioner, hvilka i några ja i de flesta stater ej blott inskränka produktionerne utan äfven förbjuda existensen af vissa näringar såsom skadeliga för det allmänna bästa. — Om någon annorstädes ville söka väsentliga orsakerna till detta Hamburgs och

Lübecks hastiga tillfrisknande ån i den frihet som i dessa städer råder i handel och naringar, han skulle i stort misstaga sig och förråda okunnighet i grunderna för förmögenhetens uppkomst och tillväxt i samhällen.

Vi kunna här ej utan orättvisa med stillatigande förbigå en nation, hvilken i nuvarande tid uti industrielt hänseende bland alla Europeiska Nationer utan tvifvel intager första rummet. Det är den Engelska Nationen som uti detta afseende i stort påkallar vår uppmärksamhet. — Engelska folket har från äldre tider tillbaka utmärkt sig för arbetsamhet och kraft, det har från första tiderna af sin politiska betydighet öfverträffat andra folkslag i nit för en liberal och lagbunden författning, genom hvilken hon varit i åtnjutande af frihet vid utbildningen af sin individuella verksamhetsförmåga. — Hurvida denna Nation lyckats i detta sitt ådla stråfvande, derom öfvertygas vi, om vi blott göra oss mödan följa detta folks historiska utveckling i spåren med den uppmärksamhet som en statistisk undersökning i detta hänseende alltid synes göra till ett villkor. Redan under Henrik I:s Regering omtalar Historien Londons tilltagande storhet. — Denna tid, som infaller i början af 12:te århundradet omtalas denna stad såsom firande stora handelsmarknader vid Themsen, hvarst den med höga murar och torn upprest sig i ett landskap af skogar, ångar och trädgårdar. På denna tid redan uppgifvas dessa marknader såsom besökta af den då kända

verldens handlande nationer ifrån de mest aflågsna delar af jorden. Hit förde Arabern specier, purpur och Indiska frukter, Norrmannen vapen, Nederländaren tyger, Tyskarne korn, lärft, jernsaker och äfven tenn, Ryssarne pelsverk m. m. *)

I 15:de århundradet redan infaller i Engelska historien den tid, som för andra Europeiska Nationer flere århundraden sedermera kostat mycken blodsutgjutelse, men som för flere folkslag i denna verldsdel ännu synes återstå med anspråk på stora uppoffringar, innan den upphinnes. Det var nämligen redan år 1215 som det stora constitutions-fenomenet, Magna Charta, inträffade i England. Härigenom satte sig Engelska folket i åtnjutande af sina heligaste rättigheter, personlig frihet, säkerhet för egendom, en fri och obehindrad dispositionsrätt öfver densamma samt rättigheten att ej vidkännas pålagor och skatter utan folkrepresentationens samtycke och bifall. Att allt detta för Engelska folket varit af en mäktig och välgörande inflytelse så i politiskt som Ekonomiskt hänseende är en sak, hvaruti Historien om detta folks raska framskridande för oss framställer de mest talande fakta. — Allmän drift och verksamhet började nu utbreda sig i alla grenar af idoghet och naringar. Den

*) Se Allmän Öfversigt af alla Länders och Staters Historia i Ekonomiskt och Statistiskt hänseende samt en blick på deras tillstånd år 1811, af R. von Bosse.

inre hushållningen uppblomstrade herrligt, landtbruket vann förkofran, och började vittna om ett florerande tillstånd, då en åker efter 50 år gaf i arrende så mycket som dess köpeskilling förut utgjorde, sjöfarten var i ett omåttligt stigande, handelsrörelsen lillig, sträckande sig till alla världens delar. London, sade man redan i ett Engelskt ordspråk, *rände utom sina portar*, och man hade i sanning ej orätt håruti, då man erinrar sig, "huru denna stad, såsom von Bosse säger, inom 100 år blifvit såte för Regeringen af ett rike utaf 155,126 Qvadr. mil och 63,455,000 invånare, föreningspunkten för grundruntan af det mest uppodlade land i Europa, der 3,850 människor räknas på Qv. milen, för den inkomst, som plantage-egarne draga från sina kolonier och Handelsfarstarne från det Indiska Riket, och själen för *verldshandeln*".*) — Lemnom en liten uppmärksamhet åt den sednaste tidens politiska händelser och vi skola närmare öfvertygas om den punkt af vålmåga, på hvilken England befinner sig. Kastom en blick på Franska revolutionen och dess måktiga inflytelse på den Europeiska världens statsförhållanden, och vi skola få anledningar nog att med beundran anse det stora politiska skådespel, hvaruti Englands rikedomar spelat så betydande roller.

*) Se Allmän Öfversigt af alla Länders och Staters Historia i Ekonomiskt och Statistiskt hänseende samt en blick på deras tillstånd år 1811 af R. v. Bosse.

Sedan revolutionsyran i Frankrike hunnit så mycket sakta sig, att man derstädes kunde tänka på införandet af en monarkisk styrelse och Napoleon lyckats uppsvinga sig på den Galliska thronen, med hvilken han äfven förenade Kejsarevärdighet, börjades i Europa ett nytt politiskt system, som varit och ännu är af större historisk märkvärdighet och inflytelse än en serie af tider kunnat framställa. — Franska Kejsareväldets politik syntes ej gå ut på mindre än att af de Europeiska Staterne bilda en Universal Monarki, för hvilken Napoleon ville göra sig till hufvud och Frankrike till moderland. Till den ändan föresatte Napoleon sig ett allmänt inkräkningssystem, hvarigenom han syntes vilja förvandla Europas öfrige stater till vassaller under Frankrike. Den Stat som minst rättade sig efter den Franske Kejsarens nycker och mest motarbetade hans försök att skaffa sig envælde i Europa var England, emedan det både kände sin styrka att kunna uthärda den politiska striden och för öfrigt för culturens stigande samt den allmänna vålmågans förkofran ansåg för skadelig den Franska politiken, som endast åsyftade Frankrikes tilltagande storhet och makt på de andre staternes bekostnad. Den Engelska Nationens vålmåga och rikedomar hade länge utgjort ett skådespel i den Europeiska Statshistorien. Napoleon, som alltid sökte att göra sig väl bekant med sin tid och dess förordningar, förutsåg äfven, att de stora tillgångar och rikedomar, hvilka bodde inom det Storbritanniska Riket, skulle, om den

Franska politiken äfven ville rigta sig mot detta Rike, göra anspråk på större krafter och uppoffringar än dem Frankrike ensamt kunde uppbjuda eller åstadkomma. Därföre beslöt han att dels genom eröfringar dels genom andra motiver förmå fasta landets stater till en fiendtlig politik mot England, till hvilket lands underkufvande hon ej ansåg den styrka tillräckelig, hvarmed han likväl bragt så många af Europas öfriga stater till lydnad. Napoleon lyckades i sin föresats i det de fleste af fasta landets stater med större eller mindre svårighet låto tvinga sig till en fiendtlig alliance mot England. Han kände grunden till detta Insular lands välmåga och betydendhet, hvarföre han med sin plan ansåg enligast och för utförandet af sin politik nyttigast att söka göra skada åt de Engelska näringarne, hvilka han trodde sig kunna förstöra, i det han bragte detta Lands handel på förfall eller hotade med förstörelse, hvilket sednare åter han trodde sig bäst kunna utföra genom det i sednaste tidens politiska historia alltför mycket omtalade Continental-System, hvars syftning var att hålla fasta landets staters hamnar stängda för Brittiska skepp och den Engelska Handeln i allmänhet. Att detta Continental-system, som i sig sjelf var ett prohibitif-system i sin största skala, måste skadligt inverka ej blott på de Engelska utan på de Europeiska näringarne i allmänhet och att denna prohibitiva politik skulle i stort bidraga till Englands försvagande, var visserligen en sak, hvaruti man i afseende på sund politisk kalkül måste gif-

va Napoleon rättvisa, ty Englands lidande var i sanning stort, det var angripet på den sida, der det kraftigast kunde angripas. — Men oakadt allt detta och under det de fleste af Continentens Stater båfvade inom sina gränсор, fruktande för sin politiska varelses försvinnande ur historien, stod England fast som klippan i hafvet, försäkrade sig icke blott om sin egen sjelfständighet utan låt den Franske Kejsaren äfven på fasta landet erfara tyngden af sin makt och sina stora tillgångar, i det England dels genom contanta penninge-subsidier dels genom väpnade härar, hvilka det på continenten, andre Stater till undsättning, underhöll, satte en gräns för det Franska Kejsareväldets stigande makt och försök att skaffa sig envælde i Europa, hvars många stater Napoleon redan förvandlat till vasaller under Franska Monarkien. — Erinrom oss härvid, att Englands strid med Frankrike var vida mer påkostande och gjorde anspråk på långt större krafter och tillgångar än den, i hvilken de öfrige Europeiske staterna stodo med Frankrike; ty England måste nästan *oafbrutet* hålla sig i krigstillstånd, hvarifrån Continentens stater dock alltid på någon mellantid frikallade sig. Englands strid deremot varade så länge Franske Kejsarens bud voro gällande, den upphörde ej förr än Napoleons Kejsaremakt var försvunnen från den politiska historiens område. Men med alla de stora uppoffringar och mer än beundransvärda ansträngningar, hvilka England gjorde med så mycken ståndaktighet till det Franska Kejsareväldets kufvande, vo-

ro ej de Brittiska rikedomarne försvarna och uttömda; ty de hafva äfven sedermera spela stora roller och göra det ännu. — Tiden efter Napoleons störtande har i detta afseende erbjudit skådespel, hvilka i sin fortsättning utan tvifvel torde blifva af större politisk märkvärdighet än de ännu ansetts vara, så länge man ej skådat dem ur högre synpunkt än sådana de visat sig i dagens händelser, hvilka man ej synes vilja förena med de allmänna lagar, af hvilka världshändelserna sina orsaker och verkningar så oföränderligen styras.

Sådan framställer sig taffan af den Nations rikedomar och makt som kanske bland alla folkslag i världen utmärker sig för det största idoghet och drift, sådana visa sig resultaterna af den frihet som framfört de Engelska näringarne så långt framför andra folkslags i den upplysta delen af världen, hvarst man ej med så mycken omtänksamhet som inom det Brittiska folket sökt använda resultaterna af sina vettenskapliga forskningar på lifvets hufvudintressen, hvilka i sin fullkomlighet ej kunna vinnas, der människokraften ej får fritt utöfva sig och vara i verksamhet. — Men vid betraktandet af den Engelska Nationens vålmåga och rikedomar, hvilka vi framför annat velat härleda från den frihet, som hos detta folk råder så i handel som näringar i allmänhet, tro vi oss ej med tystnad eller glömska böra förbigå ett inkast, som af det Merkantila Systemets ifriga anhängare ofta blifvit gjordt och ännu af när-

gra upprepas till försvar för sagde system. Man har nemligen velat anföra just England såsom bevis derpå, att National-vålmåga är förenlig med prohibitif-författningar och tvång i näringar och i detta afseende anfört, att i England finnas mera skrå-inrättningar och prohibitif-anstalter än på många andra ställen, der vålmågan likväl ej är ens jemförlig med det Engelska folkets. Att i England i vissa hänseenden ännu finnas lemningar af det tvång och de fjättrar, hvilka fordom i detta land varit rådande, är visserligen en sanning, den man ej utan orättvisa kan bestrida, men äfven dessa små prohibitiver hålla på att småningom försvinna och att förena sig med den liberalité som för öfrigt och i allmänhet är rådande. Det är en gammal sak, att man måste dömma *a potiori* och i detta afseende är den anförda invändningen ej grundad och stödjande sig på sanning. — Vi vilja i detta hänseende endast återropa hvad redan Adam Smith häruti sade på sin tid och hvad många lärde Statsmän sedermera i samma sak yttrat. "Orsakerna till idoghetens välstånd i Stora Britannien, säger han, äro den handelsfrihet, som, oaktadt våra inskränkningar, likväl är lika stor ja kanhända större än i något annat land; den rättigheten vi äga att utan afgifter utföra nästan alla produkter af den inre idogheten, hvilken än deras bestämmelse är och hvad som är viktigare, den oinskränkta friheten att föra dem från en ända af riket till en annan utan att behöfva göra någon reda, utan att vara underkastad den minsta visitation eller

ens fråga o. s. v. *)” Vidare anför Say om dem, hvilka till försvar för prohibitif-Systemet vilja anføra England, ”de känna icke, att de Engelska städer, der den (idogheten) mest blomstrar och hvilka bragt landets manufacturer till en så lysande höjd, äro just de som icke hafva några skrän, såsom Manchester, Birmingham, Liverpool, hvilka för tvåhundra år voro blotta byar och som nu i anseende till sin folkmängd och förmågenhet taga sin plats näst efter London och långt framför York, Canterbury ja Bristol, alla gamla privilegierade städer och hufvudstäder i de förnämsta provinser, men med en af Gøthiska fjättrar belagd idoghet **).” Halifax stad och församling, säger John Nickols, hvilken bland Engelska författare är bekant såsom stor kännare af sitt land, hafva på fyra ratio år sett sin folkmängd fördubblad, och flere städer, der skråtvång råder, hafva lidit betydliga minskningar. De hus, som äro belägne inom den egenteliga staden London, äro svåra att få uthyrda, då Westminster, Southwark och de gamle förstäderna beständigt tillvexa. De äro fria, och staden åter har nittiötva exklusiva gillen af alla slag som årligen pryda Lord-Majorns triumftåg.” Hvad här är anfördt om England kan i samma hänseende åberopas för många andra orter. De kolonier, hvilka upprest sig i början af

*) Se *Inquiry into the nature and causes of the wealth of Nations*, af Adam Smith.

***) Se *Traité d'Economie Politique*, af Jean Baptiste Say.

detta århundrade, såsom Plata-provinserne, St Domingo eller Hayti, iakttaga den liberalaste politik i handel. Om dessa provinser säger Say, att de hafva öppnat sina hamnar för utlänningen, ”de hafva icke fordrat det samma tillbaka och äro rikare och mera välmående än de någonsin varit under prohibitiva ordningen.” ”Man säger, anför Say, att Havanas handel och vinster fördubblats sedan denna Spanska koloni genom tingens kraft och tvertemot moderlandets system emottagit alla flaggor.

Då nu historien framställer de ojäfaktigaste facta derpå, att frihet i människoverksamhetsförmågans utveckling är så välgörande för förmågenhetens uppkomst och välmågans utspridande bland folkslagen, så uppkommer af sig sjelf en fråga, hvars besvarande och utveckling leder oss till närmare undersökning om det tvång och de prohibitiva Författningar, hvilka hos olika Nationer i större eller mindre grad trycka idogheten och inskränka den frihet i näringar, hvilken vi i stöd af historiska facta antagit sasom enda grundkällan för Nationalvälmågans uppkomst och tilltagande. — Det synes nemligen, då Historien, såsom redan är bevist, för liberalité i handel och näringar framställer de ovedersägeligaste och mest talande facta, mer än besynnerligt, att man det oansedt mestedels följt och ännu följer en alldeles motsatt politik, i det man söker att med hvarjehanda tvång belägga menskliga i-

dogheten och så mycket möjligt är, inskränka friheten i handel och näringar. Hvarföre hafva nu Staterne ej alltid följt den liberalaste princip i handel och industrie, då den för Nationalvälmågan är den mest välgörande, men prohibitiva Förlättningar deremot högst skadeliga? Det är denna fråga, hvars besvarande för oss skall framställa grunderna för det *prohibitiva* eller *uteslutande* Systemet och föra oss till undersökningar om deras mer eller mindre gällande värde. Att de gamle ej hade någon riktig kunskap om förmögenhetens natur och om grunderna för dess functioner i samhället derom vittna äfven de på sin tid mest bildade folkslags ån- da till vår tid förvarade historiska kvarlemningar.

Plato och Aristoteles, den gamla världens lärdeste män, hvilkas arbeten genom århundraden bibehållit sitt värde och äfven till oss öfverfört så många nyttiga kunskaper, hafva stora förtjenster af Statsläran; men i den Politiska Ekonomiens basis, Läran om förmögenhetens natur samt om dess fördelning och förbrukning i Samhället förråda de ej sunda begrepp.

Plato talar väl om production, om samhällslifvets tjenlighet och nödvändighet för människan i afseende på hennes mångfalliga behof, men han utsträcker ej sin lära till någon grundelig framställning af productionsfenomenets natur i allmänhet.

Aristoteles delar productionen i *naturlig* och *konstgjord*, och den skillnad han gör emellan dessa olika arter af production förråder, att

han i denna sak varit alldeles fremmande *). Hans raisonnementer om lån mot ränta förråda okunnighet om Capitalers natur och bruk. — Romarne ansågo med förakt handel och slöjder, utan att känna af hvad inflytelse dessa äro på Nationalförmögenheten — Hos Egyptierne ålade Lagen en son att hålla sig till samma näringsgren hvartill fadren bekämt sig, och denna lag, som i afseende på sin inflytelse på näringarne likväl är en af de dåraktigaste lagar, berömmes af Herodotus och många andra Historieskrifvare ända till nyare tider. Hos Judarne upptäcker man ej spår till sunda åsigt i Politiska Ekonomien. Deras dåliga begrepp om mynt och kapitaler finnas uttryckta i deras Lagar, hvilka innehålla förbud af penningelån mot ränta, hvilket bevisar, att de ej ens hade ån- ning om förmögenhetens natur och om productionsfenomenet i allmänhet. Då nu hos den för kultur och upplysning mest kända delen af världen rådde en så stor okunnighet i de väsenteligaste grenar af den Ekonomiska delen i Statsläran, så kan man utan svårighet göra sig föreställning om den öfriga världens tillstånd i detta hänseende. Hvad under då, om de allrasträngaste prohibiteter ågt rum på en tid, då man hade lika liten

*) ἡ δὲ Βελτίστη πόλις, ἐ ποιήσει βαναυσὸν πολίτην ("Optima quidem civitas nunquam opificem faciet civem.") Politicorum Lib. III. Cap. 5. Dessa ord vittna hvad begrepp Aristoteles hade om de Mekaniska konsterne, hvilka han ej ansåg värdiga en medborgare.

kännedom om verkningarne af prohibitiva som af liberala författningar? Här af komma äfven de på olika tider sig så olika författningar uti politiska Ekonomien i de gamle staterne, i hvilka stundom rådde ett liberalt, stundom åter ett illiberalt handelssystem. Men äfven den nya tidens politik förräder ej några framsteg i Stats-Ekonomien, ty olika Nationers Historia framställer facta, hvilka vittna, att man ej ens hast aning om grunderne för förmögenhetens uppkomst och natur. Ibland sådana facta må anföras en af Henrik den 4:de, i handels-ministären vidtagen åtgärd, hvarigenom han berättigade Grefven af Soissons att lägga en tullavgift af 15 sous på hvarje ur riket utgående packa handelsvaror, att förbigå åtskilliga ovärdiga prejerier under namn af nådebetygelser, genom hvilka denne Regent tillstodde sina gunstlingar och maitresser att genom olika afgifter beskatta åtskilliga grenar af handelsidgheten.

Härtill kommer ännu, att Regeringarne ej alltid förstått eller åtminstone ej velat inse det samband, som på det närmaste förenar deras eget intresse med folkets, hvarigenom händt, att Regeringarne, hvilka genom förbud i handel och nåringar sett sina inkomster i skattkammaren öka, utan att närmare tänka på dessa inkomsters art och inre beskaffenhet, ej dragit i betänkannde att, så mycket möjligt varit, vidmakthålla och ofta äfven föröka sin skattkammare på Nationens nog dryga bekostnad.

Af hvad nu är anfördt torde synas, att orsaken till det tvång och de prohibitiva Eörfattningar, hvarmed mensklige idogheten så i gamla som i nyare tider varit sjäträd, ej annorstådes har sin grund än i den okunnighet som äfven hos tidehvarfvens läraste män varit rådande i grunderna om förmögenhetens natur, om det sätt, hvarpå den alstras, fördelar sig och förbrukas i samhällen samt hos Regenterne, hvilka ansett sitt eller, såsom de äfven kallat det, Statsintresset i så mätto skiljdt från det Nationella, att de med bibehållande af Statens intresse trott sig efter behag kunna rikta sin skattkammare på folkets dryga bekostnad. Men redan i 16:de århundradet började man anställa undersökningar om orsakerne till förmögenhetens uppkomst. 17:de och 18:de århundradet sysselsatte i denna del af Statslärnan många Italienska lärde*), hvilka med grundelighet i forskning förenat stora kunskaper, tills ändteligen den namnkunnige Adam Smith's odödliga arbete mot slutet af 18:de århundradet år 1776 utkom, innehållande *Undersökning om naturen af och orsakerne till Nationernas förmögenhet*. — Här visade han, att förmögenhet ej finnes utom ting, hvilka hafva värde och att förmögenheten således står i förhållande till mängden af ting, hvilka hafva

*) Bland dessa kunna ibland andra itågkommas en Belloni, Carli, Algarotti, Genevosi, Galiani, Beccaria och Grefve de Verri, hvilka begge sistnämnde i synnerhet anställt förtjenstfulla undersökningar i Statshushållningslärnan.

ett värde, men han bevisade tillika, att dessa värden måste alstras förmedelst människokraft och att de naturligtvis blifva större ju större människokraft till dessa värden alstring användes. — Smith bevisade äfven, att penningar ej äro att betraktas annorlunda än en vara och att deras väsenteliga värde ej bestämmas annorlunda än andra tings.

Dessa grundsatser hafva sedermera blifvit följda och vidare utvecklade af åtskillige Statsmän, ibland hvilka en David Ricardo och en Jean Baptiste Say med rätta torde intaga första rummet.

Sedan nu Statshushållningslärans viktigaste grundsatser i afseende på idoghetens functioner i Samhället blifvit utredde och för mer än ett halft århundrade redan erhållit en fullkomlighet af vetenskapligt system, så skulle man hafva anledning att tro, det Handelspolitiken af sådana statistiska undersökningar dragit de mest helsosamma följder och att den nu skulle stå på en helt annan punkt och vara ledd af helt andra grundsatser än af sådana, hvilka utmärka de föregående tidehvarven, då man ännu var helt och hållet okunnig om *förmögenhet* och om *vårdens alstring*. Men huruvida denna genom vetenskapens framsteg väntade förändring i handelspolitiken verkligen inträffat, derom öfvertygas vi, om vi rådfråga tidehvarfvets politiska historia, som ännu framställer samma taffla af prohibitiva Författningar som den Franska, Holländska och Engelska Handels-

politiken i 17:de århundradet under Calberts Ministère skildrar. Ännu söker man att sätta hinder i vägen för de fria Communicationerna Nationer emellan, ännu förhindrar man dels genom rena förbud dels genom höga tullafgifter importer af fremmande Nationers produkter. Man tror, att dessa fremmande produkter förorsaka export af inhemskt mynt och att landet blir fattigt i och med detsamma myntet börjar derifrån utgå. Denna är en af de största farhågor som ligger i vägen för införandet af ett liberalt Handelssystem och som länge ännu synes hålla handel och näringar under tvång. Man gör sig ej redo för myntets functioner i Samhället och begär af sådan orsak misstag, hvilkas inslytande på folkslagens väl eller ve är af oberäknelig vidd. Man är ännu ej öfvertygad om en sanning, hvilken vetenskapen för mer än ett halft århundrade redan utredt och som är den, att mynt är ett värde som representerar ett annat värde, hvilket åter ej finnes utom produkter, hvilka nu således äro detsamma som mynt, hvaraf följer, att myntexport ej är annat än en produktexport, hvilken åter aldrig bör anses skadelig, så vida den alltid måste medföra import af andra motsvarande värden *). Men sådant afser man ej, utan man anser en handel med Utlånningen, då den ej importerar reda penningar, såsom skadelig och ännu mera, om importen af utlån-

*) Att vi här mena bytes-värde är mer än lätt att inse.

ska produkter öfverstiger exporten af de inhemska. Då börjar man genast tala om en högst ofördelaktig handels-Balans, som hotar Staten med undergång, om ej Regeringen genom prohibitiva åtgärder mellankommer, då man tror, att Handelsbalansen skall blifva fördelaktigare för Nationen.

Sådana principer och motiver i handelspolitiken framställa sig för oss i olika Nationers Historia och Tull-lagstiftningar och på en sådan Minister operation hafve vi i Sveriges sednare Handelshistoria talande facta.

Sveriges politiska förhållanden hade gjort, att mot sednare tiden af Napoleons regering några af dess Sjöstäder, isynnerhet Göteborg blifvit nederlagsplatsen för den Engelska och Amerikanska Handeln med en del af Continenten — Följden blef den, att liflighet herrskade i handel, näringsdriften uppmuntrades, exporter af Svenska produkter befrämjades och att en allmän vålmåga bland Handlande och i arbets-classerne utspriddes. — Men det dröjde ej länge, förrän man började tala om en skadlig handelsbalans. Nu påstod man, att importen af utländska varor öfversteg exporten af de Svenska och att det för öfverskottet af de utländska importerna gällde Svenskt mynt, hvilket sålunda höll på att från landet utvandra och genom sitt försvinnande förorsaka en allmän förlågenhet, hvilken nu genom prohibitiva åtgärder borde förekommas. Man gaf tillkänna, att de Capitaler, hvilka nu egnades åt handeln,

blefvo dragna undan åkerbruket och de inhemska näringarne, hvilka sålunda skulle råka i lågervall. Man förde sig ej till sinnes, att det öfverklagade plus i importen icke kunde finnas till utom inhemska produktion, hvilken i stället för detta importerade plus måste hafva blifvit exporterad, man erinrade sig icke, att detta plus ej annorlunda kunde betalas än genom Svenska produkter, vare sig under form af *penningar* eller *vara*.

Had åter beträffar farhågan för Åkerbrukets och de inhemska slöjdernas förfall, så var den ej grundad och motsåges af de grundeligaste statsekonomiska undersökningar. — Det har visserligen funnits många förtjente både Engelska och andre Författare, hvilka uti ifrågavarande sak hyst samma tankar, hvilka nu ledde den Svenska politiken. Man har nemligen påstått, att den Utländska handeln, om den är verkeligen riktande, hade på de öfriga näringarne den skadeliga inflytelse, att en allmän prisförhöjning skulle uppstå på det sätt, att de flesta kapitaler skulle vända sig till handeln som vore mera produktif än de öfriga näringarne, att för de sednares idkande således skulle vara mindre kapitaler att tillgå men efterfrågan och behofvet af deras produkter emedertid förblifva densamma som förut, hvarigenom det kunde lyckas dessa näringsidkare att öfver höfvan stegra sina priser tills de skulle upphinna den vinst som handeln gaf och att de, såvida behofvet var detsamma som förut men den erbudna myckenheten af

varan för bristande kapitaler och idkare mindre, skulle vara i stånd att hålla priserna på samma punkt, hvarigenom en allmän prisförhöjning skulle åstadkommas, hvilket skulle komma förbrukarne att falla ganska drygt. Sådana voro äfven de motiver, hvilka man anförde, då man yrkade förändring i den Svenska Handelspolitiken, hvilken man sedermera äfven sökte rätta genom förbud mot den öfverklagade handeln. — Men man glömdes vid afgörandet af denna viktiga fråga att undersöka, huruvida det för de inhemska näringsidkare vore möjligt att i fortfarande långt bibehålla denna fruktade prisförhöjning. — Man erinrade sig iake, att priser, likasom naturkrafter, hafva sin jemvigtpunkt, kring hvilken de röra sig genom sitt fallande och stigande, hvilket åter ingenting annat är än ett stråfvande till denna föreningspunkt, der de måste stadna och den de öfverskrida endast då en oförutsedd händelse, som sådant föranleder, inträffar och varar, men så snart den vanliga ordningen hunnit blifva återställd, återgå priserna till sin naturliga punkt och denna vanliga ordning måste alltid blifva återställd, så snart orsakerna till prisernas förhöjning upphört att verka. — Denna rubbning i prisernas jemvigt kan icke heller gerna länge påstå, såvida jemvigtslagarne vanligen verka måktigare och åter införa ordning.

Om den Utländska Handeln vore så rikande, att de fleste kapitaler skulle flyta till denna näringsgren, så att man föga hade att

använda på de öfrige och behofvet af de öfrige näringsgrenarnes produkter emellertid skulle förblifva detsamma som förut, så vore klart att, såvida den *erfordrade* myckenheten skulle vida öfverstiga den *erbudna*, producenterne af den *erfordrade* varan kunde gå högt nog med sina priser; men att de ej skola lyckas gå högre än till beloppet af den vinst som den Utländska handeln, hvilken nu lockat de fleste kapitaler till sig, erbjuder, sådant kan man på goda skäl antaga för säkert äfvensom att priserna i alla näringsgrenar, om de ock genom tillfälliga händelser kommit att stiga öfver jemvigten, snart nog skola återsöka sin naturliga ståndpunkt, der de förblifva, efter att hafva åstadkommit en allmän jemnkning.

Till närmare upplysning vilje vi uti i-frågavarande afseende ännu anföra följande: Om den Utländska handeln vore så förmånlig, att den skulle erbjuda vinster, hvilka betydligt öfverstego de öfrige näringsgrenarnas, så skulle naturligtvis denna idoghetsgren, såsom förut är nämndt, draga till sig både de fleste idkare och de mesta kapitaler, såvida man alltid hellre håller sig till den produktion, som erbjuder de största vinster, hvarigenom skulle hända, att de öfrige näringsgrenarne förlorade betydligt både arbetare och kapitaler samt sattes sålunda ur stånd att producera så mycket af hvar sin vara som allmänna behofvet påkallade.

Då nu den *erfordrade* myckenheten vida

öfverstiger den tillgängliga mängden af varan, så är klart, att den vara, som ändteligen står att fås, måste stiga i pris och detta stigande går vanligen så långt, att den ena producentens vinster erhålla någon jemvigt med de andras, då åter arbetare och kapitaler börja vända sig till alla olika produktioner, så vida de erbjuda ungefär lika vinster. Ifrån denna tid börja priserna falla tills de återkomma till sin naturliga punkt. — Någon gång kan det väl hända, att priserna kunna stadna på en högre punkt än på den, der de förut stodo, och då kan man säga, att en prisförhöjning uppstått, emedan prisernas naturliga punkt flyttat sig högre än der den förut var; men ett sådant stigande är icke farligt; utan gifver vanligen tillkänna en stigande välmåga hos folket.

Dessa omständigheter tog man vid den Svenska Handelspolitikens förändring ej i öfvervägande, utan man kom på skenbara grunder öfverens derom, att ifrågavarande Utländska handel var skadlig för Staten; hvarföre den fördömdes, i det man beslöt, att den skulle upphöra och försvinna.

Huruvida Sverige vunnit eller förlorat på denna politiska operation, derom hafva följderna allaredo vittnat, i det Sverige upphört att vara nederlagsplatsen eller föreningspunkten för den vidlyftiga handel, hvilken i längden kunnat medföra oberäkneligen välgörande följder. — Götheborg förföll, den der inne och deromkring boende välmåga

försvann och det så, att den sedermera ej visat sig sådan den under den florerande handelsperioden var. Nu blef Köpenhamn åter nederlagsplatsen emellan Östersjön och Vesterhafvet *).

Till slika Statistiska operationer hör äfven den Svenska politikens nuvarande bemödande att tillintetgöra den Finska handeln på Sverige, hvarifrån man befara, att samma handel drager Svenskt mynt utan att importera något så gällande och så varaktigt värde som man anser myntet vara. Men huru skulle man tro, att den Finska varan kunde lösas, om ej mot en Svensk produkt, hvilken, vare sig under form af penningar eller vara, är det enda medlet att åstadkomma bytet? Således måste ingenting vara att befara för Sverige, då den Finska Handeln dit alltid importerar lika stort värde, det må då befinna sig under hvad form som helst, som den derifrån exporterar. Men man har ej följt dessa åsichter utan man har raisonnerat ur helt andra grunder. — Man har tagit Tull-Specialer till esterrättelse och funnit i dem, att Finska varor för ett så eller så stort belopp inkommit och dragit häraf den slutsats, att Svenskt mynt utgått för hela summan af den Finska importen, hvilken man ej ansett hafva samma värde som den Sven-

*) Se vidare *Bihang till Första Häftet af Tidskriften Odalmannen* af Hans Järta, Fahlun 1824.

ska exporten, såvida denna skett i reda penningar, men den förra deremot i varor, hvilka äro förbrukning underkastade och hvilka således snarare försvinna än myntet, hvars värde man anser för mera stadigt, utan att man härvid observerat, 1:o att vara i sjelfva verket utgör det mera stadiga värdet, då penningens värde vanligen mera subordinerar under varans än varans under penningens, 2:o att den Finska importen ej medför export af blott penningar utan fastmera af varor, hvilka till ett betydligt belopp ifrån Sverige importeras till Finland. Men man har tillagt, att Sverige, åtminstone med tiden, om den inhemska industrien uppmuntras, kan umbära de produkter, hvilka nu från Finland importeras och för hvilka nu Svenskt mynt från Riket utgår. Hvarföre, har man sagt, skall Sverige ej producera sjelft de produkter, hvilka nu tagas af utlåningen? Hvarföre skall man ej söka att inom Svenska folket qvarhålla och bevara de betydliga värden, hvilka nu utgå från Riket och föröka Utlåningens förmågenhet? Alla dessa frågor äro i hufvudsaken redan besvarade och vederlagda och försvinna, om man blott tager i öfvervägande, att ifrån Sverige aldrig några värden utgå, för hvilka motsvarande värden ej inkomma, och om detta sker under form af vara eller penningar anse vi, såsom af det föregående synes, vara af lika betydelse.

För öfrigt kan Svenska folket ej förlora derpå, om det tager några produkter utifrån,

ty skulle man ej göra detta utan sökte äfven inom sig producera dessa, så skulle man väl i så måtto vinna, att för dessa produkter till Utlåningen ej några värden skulle utgå; men denna vinst vore inbillad och vore i sjelfva verket ingen, då man besinnar, att de produktiva krafter, hvilka nu användas på de nya produktionerna, nödvändigt skulle undandragas de gamla nåringarne, hvilka i detta fall naturligtvis skulle producera så mycket mindre som beloppet är af de nya produktionerna. Ännu mindre lönar det mödan att besätta sig med en ny nåring, om Utlåningen idkar den med större framgång*). Men ännu kunde en annan hemligare orsak anföras till ifrågavarande prohibitiva operationer af Sverige och denna operation kunde vara politisk. Man kunde tro, att Sveriges politik i detta afseende åsystade Finlands försvagande och astynande i vålmåga; men huruvida en sådan politik vore öfverensstämmande med Statistiska**) principer och gynnade för Sverige, derom skola vi straxt öfvertyga oss.

Om vi kunde antaga, att Sverige skulle lyckas genomdrifva denna sin politik att ut-

*) I detta hänseende komma vi framdeles att närmare förklara oss.

**) Vi förena oss ej med Jean Baptiste Say i den skillnad han gör i sin *Traité d'Economie politique* emellan Statshushållningsläran och Statsläran, utan vi anse Statshushållningsläran äfven hōra sill Statsläran.

arma Finland, så måste vi antaga att detta sednare land, om det ej såg någon utväg till communicationer med andra länder; i hvilka det kunde afsätta sina produkter, skulle råka i stor förlågenhet och sluteligen falla i barbari. — Nu frågas, om Sverige skulle vinna på denna politik, och vi vilje, för att besvara denna fråga, öfverlemna oss åt historiens ledning.

Att det aldrig för en Nation varit någon lycka och icke ens ansetts för någon sådan att hafva till sitt grannskap ett folkslag, som vore i sitt råhetstillstånd, sådant intygar mer än ett folkslags historia.

Den gamla Svenska Historien upplyser, huru genom fremmande försorg upplysningens tackla spridt sig i Sverige. De Nationer, hvilka stodo antingen i närmare eller fjärrare, åtminstone lokala, kommunikationer med Sverige, sågo sig föranlättna att vara angelägna om Svenska folkets hyfsning och lyftning från dess råhet till ett lyckligare lif. Sådan var Ansgarii och hans Medapostlars ankomst till Norden. Sådan var anledningen äfven för Svenska Regenterne att få upplysningen utspridd bland Finska folket straxt, då vårt land började lyda under detta Rike, hvars spira vi hafve att tacka för den kultur och hyfsning, som ännu i århundraden skall bära en omiskännelig stämpel af vår förening med den gamla Góthiska Nationen, hvars namn i världshistorien spelat så många ridderliga roller.

Sådan var äfven anledningen till Cyrilli och Methodii ankomst till Ryssarnes förfäder*), Slavånerne**). Grekiske Kejsarne, hvilka ej sågo sitt Rikes interesse förenligt med ett barbariskt grannskap, sökte att hos Slavånerne införa upplysning och hyfsning.

Sådana tänkesätt framställer Historien hos olika folkslag, hvilka vårt ämne nu ej tillåter att längre uppräknas, ty redan häraf torde synas, att de gamle också åtminstone anade hvad man nu mera genom vettenskapliga forskningar känner. I råhetstillståndet har människan få behof, de äro så enkla, att de knappt öfvergå djurens, hon är i okunnighet om ett bättre och fullkomligare lif, hvarest hennes behof blifva mera sammansatta och mera förfinade, ja sådana, att hon ser sig, för tillfredsställandet af desamma, i nödvändighet att söka gemenskap med andra människor, hvilka kunna göra henne bekant med de lagar, utan hvilkas kannedom hon ej tjeuligen kan tillfredsställa sina tilltagande behof, ja utom hvilka hon säfångt söker sitt välstånd. — Då nu människan, så-

3

*) Se Karamsins История Государства Россійскаго.

***) Vi bruka här denna benämning i stället för den vanliga, *Slaver* och tro oss hårtill hafva skäl i den Ryska benämningen Славяне, hvarföre vi af filologiska skäl anse benämningen Slavåner mera lämpelig än den af *Slaver*, ehuru vi icke heller tro denna sednare böra förkastas såsom precis oriktig.

som förut är sagdt, i sitt råkets tillstånd, föga har andra behof än dem djuren yttra och hennes production af denna orsak ej heller sträcker sig längre än till sådana slag, som i ett slikt tillstånd tillhöra henne, så torde man lätt kunna inse, hvarföre hon då skulle söka någon kommunikation med fremmande folkslag, då hon af deras bekantskap ej kunde draga någon nytta. Ingen handel kunde hon drifva med dem, såvida hon ej producerar några värden, med hvilka hon vore i stånd att åstadkomma några byten med Utlänningen. Här af synes, hvad man vinner derpå, att man har ett rätt och ohyfsadt samt fattigt grannskap, med hvilket man ej kan stå i några handelsförbindelser, hvilka likväl äro för Nationer så helsosamma.

Hvad skulle en rik och driftig köpman, om han än vore ensam, göra i ett illa befolkadt och ohyfsadt land sådant som Lapp-land? Hvad för en afsättning och hvilka vinster kunde han hafva bland ett folk, der man ej producerar annat än hvad som kan tillfredsställa lifvets första och nödvändigaste behof? Skulle det någonsin falla in en köpman i Amsterdam, London eller Hamburg, att, ehuru han i dessa städer i mängd har stora medtäflare, flytta till Kaukasus eller Lappland för att i dessa trakter i visst afseende drifva ett slags monopolii rörelse? Hvem skulle vilja tro, att han någonsin med allt sitt monopolium på sagde orter kunde hafva den afsättning som i Londen, Amsterdam eller Hamburg, der han omgifves af folk,

hvilka i olika handteringar producera värden, för hvilka de af Handelsmannen åter kunna tillbyta sig andra motsvarande värden. — Af allt detta synes, att Sverige, om det genom sina prohibitiver än lyckades att tillintetgöra Finlands handel och att derigenom bringa det i ett aftynande tillstånd, af en sådan politik i sjelfva verket ej skulle draga någon nytta utan fastmera skada sig sjelft. — Nej, tvertom hade man af hvad anfördt är anledningar att tro, det Svenska politiken borde mera åsyfta Finlands väl än undergång; ty ju mera Finland tilltager i vålmåga, desto större och mera sammansatta blifva dess behof, och Sverige skall då alltid kunna räkna på större afsättning af sina produkter än under en tid, då Finlands behof äro få eller inga och dess förmåga att ens tillfredsställa dessa ännu färre. Hårtill kommer, att det, såsom redan Smith på sin tid erkände, alltid blifver svårt att, åtminstone i längd, hålla en fremmande Nation under ett industrielt slafveri, ty så mycken kraft bör man kunna antaga hos ett folk, att det, om ock en kommunikation blifver stängd, i sådant fall alltid söker en annan, och detta är så mycket mera att förmoda om Finland, som det står i förening med ett så mäktigt Rike som Ryska Kejsaredömet är; ty alltid skall Finland under detta mäktiga beskydd i stället för den Svenska för sig se en annan lämpelig kommunikation öppnad. — Men hvad emedlertid sluteliga följden kunde blifva af denna Sveriges prohibitiva politik, derom upplysas vi i Sveriges Historia om den

förut omtalade Engelska och Amerikanska Handelsn, hvilken, såsom vi förut sett, till följe af en prohibitif politik flyttade sig ifrån Gótheborg till Kópenhamn, der den äfven förblifvit. — Den Finska handelsn skulle naturligtvis på Sverige upphöra och söka sig en annan punkt, då följderna möjeligen kunde blifva mera kånubara än af den Engelska handelsn flyttning eller förvisning. — Af hvad nu är anfördt torde således vara lått att inhämta, hvad tillförlitlighet Tableauer öfver Handels Balans kunna framställa eller innehålla, då denna beräknas efter export och import af penningar eller mynt*).

Say talar ej utan förargelse om en rapport af Ministern för Inrikes Ärenderna i Frankrike för år 1815, då han inberättade, att årets exporter belöpa sig till 585 millio-

*) Vi kunna här med skål påminna oss, hvad Say i sin *Traité d'Economie Politique* på ett visst ställe säger om Philip den 2:de, hvilken, då han blifvit Herre till Portugal, förbød sina nya undersåtare all gemenskap med Holländarne, hvilka han hatade. Följden, säger Say, blef, att Holländarne, som förut i Lissabon hämtade Ostindiska varor och deraf afsatte ofantligt mycket, gingo, i brist af denna tillgång, sjelfve till Ostindien att hämta dessa varor och slutade med att derifrån förjaga Portugisarne. "Denna ovilja, fortfar Say, i afsigt att skada Holland, blef upphofvet till dess storhet." — "Handeln liknar, enligt Fanelons uttryck, de naturliga källor, som ganska ofta uttorka, då man vill ändra deras lopp."

ner, men importen deremot, reda penningar inbegripne, blott till 550 millioner, och detta resultat uppgifves i sagde rapport såsom det vackraste man ännu erhållit. Say yttrar sig om denna åsigt: "denna rapport bevisar tvertom, hvad man redan kände, de betydliga förluster, hvilka Franska Handelsn vid denna tidpunkt lidit genom regeringens fel och dess fullkomliga okunnighet uti de första begreppen af Statshushållningsläran." Det är förförigt i sanning ett märkvärdigt fenomen i vår Culturhistoria, huru menniskan gerna länge vill hänga vid någon en gång af fördomarna stadgad skenbar sanning.

Såsom vi förut sett, har man i äldre tider ej gjort sig någon vettenskaplig reda för handel mer än för andra delar i Statshushållningsläran, förrän man i 17:de och vid medlet af det 18:de århundradet började i denna del af Statsläran sysselsätta sig med vettenskapliga forskningar. Ibland de Italienske lärde, hvilka i denna vettenskap skrifvit, hafve vi äfven nämnt en Genevosi, hvilken var Professor i Neapel uti Statshushållningsläran och hvilken derstädes började i vettenskapen en offentlig kurs år 1764. Han lärde, att *handeln* är ett utbyte af det öfverflödiga mot det nödvändiga. Say vederlägger denna helt och hållit falska åsigt förtäffligen, då han säger: "det vore svårt att bevisa, att en fattig arbetskarl, som söndagen går på krögen, der gifver sitt öfverflöd i utbyte mot det nödvändiga." — Huru kan man väl tänka sig, att en usling, hvilken ef-

ter slutadt dagsarbete om aftonen går att för sin lilla penning köpa sig en brödkaka, hos den handlande, hos hvilken han handlar sig kakan, i stället för kakan lemna sitt öfverflöd, då han der lemna sin enda och sista penning för att till följande dags afton fattigt lifnära sig. Denna Genevosi's åsigt, så falsk ja oriinlig den än är, har, oansedt de sundaste läror i detta ämne blifvit framställda, blifvit mera hyllad än en Smiths, Say's eller Ricardo's grundsatser, hvilka likväl grunda sig på den grundelighet och sanning, hvarpå vettenskapens sednare framsteg göra anspråk framför Genevosi's tider,

Dessa Genevosi's tankar, hvilka i visst hänseende någorlunda komma öfverens med Galiani's lära i handel, som var den: "hvad somlige vinna måste nödvändigt förloras af andra", halva sedermera till en del kanske legat till grund för den framställning som i detta hänseende blifvit gjord af Engelsmannen Stewart, hvilken likaledes påstod, att några ej kunna rikta sig utan af det som andre förlora. -- Denne Stewart, hvilken är ansedd för en af det Merkantila Systemets förnämsta författare, har på dessa skäl sedermera grundlaggt det prohibitif system som Forbonnais derpå försvarat och hvarpå alla Europas, ja verdens regeringar efter Say's påstående, byggt sitt uteslutande system*).

*) Voltaire, hvilken eljest alltid var färdig att raisonnera i saker, hvilka han ej var mäktig att förstå, har äfven i denna del documenterat

Och det är detta system, hvaremot vettenskapsmannens forskningar redan i sekeltal varit rigtade, men ännu står det och torde göra det i ännu långt aflågsna tider. — Så mäktig har fördomen varit att bibehålla sig ännu sedan ljuset bunnit sprida sig och sedan vettenskapen redan gjort sina sanningar kända.

Hela det Merkantila systemet går, såsom, af hvad förut är anfördt, synes, derpå ut, att tingens värde alltid varit och alltid förblifver detsamma som det för närvarande är eller, hvilket är detsamma, att tingens värde är af samma art som deras grundämne, hvilket i så mätto ej är förändring underkastadt, att det kan ökas, och man har på denna grund troit, att, hvarje gång landet af Utlänningen emottager större quantum värden än det exporterat, en förlust vore å färde, hvilken skulle ingripa i Nationalförmögenheten så nära, att dess förstöring vore å bane. — Man tager ej i öfvervågande, att tingens värde genom människohandläggning kan ökas och att Nationers likasom enskildas rikedom kan tillvexa i mån af den människokraft som till förmögenhetens alstring användes. — Hvaraf kommer det då, att

sig såsom sådan, då han sade: "sådan är människans ställning, att då man önskar sitt lands storhet, önskar man med detsamma sina grannar ondt. — — — Det är klart, att ett land ej kan vinna utan att ett annat förlorar." Diö. Philos. Artükl. *Patric.*

Finnarne nu äro förmögnare och rikare än de voro i den Romerske Författaren Taciti tid, då de lefde i ett fullkomligt råhetstillstånd, i den skamligaste fattigdom och i saknad af människans äfven ömmare och nödvändigare behof? *) I stället att, i likhet med den Romerske Författarens tider, med djuren dela samma näringsmedel och boningar, **) se vi oss nu i tillfälle att, i öfverensstämmelse med lifvets ådlare behof, äfven njuta beqvåmligheter, hvilka endast en ökad förmögenhet kan åstadkomma. Hvarifrån hade Rom skapat sig den välmåga som i dess början varit ett intet, men som i Kejsar Augusti tid redan ådrog sig hela världens uppmärksamhet? Hvarifrån har Lydiernes Konung Cræsus erhållit de stora skatter, hvilka historien med så mycken beundran omtalar? Den som till besvarande af dessa frågor ville hämta skäl annorstädes än ifrån människohandläggningen och idogheten, hvilka äro de enda källor till förmögenhetens alstring, han skulle endast förråda okunnighet och bevisa, att han ej nog förmått uppfatta folkslagens kultur och utvecklingshistoria.

*) Se C. Cornelii Taciti de Situ, moribus et Populis Germaniæ Libellus, Cap. 46.

**) Fennis . . . . . visui herba, cubile humus: Nec aliud infantibus ferarum imbriumque suffragium, quam ut in aliquo ramorum nexu contegantur: huc redeunt juvenes, hoc senum receptaculum. — Se C. Cornelius Tacitus de Moribus Germaniæ.

Men, ehuru redan Smith och många efter honom erkännt och bevisat sanningen af de grundsatser, hvilka vi i detta hänseende visat oss tillgifna; har man likväl i allmänhet ej velat öfvergifva, hvad okunnighet och fördomar en gång förklarar för sanning, utan man har kallat sina åsikter *praktiska sanningar*, och det, efter Says tanke, derföre att de olyckligtvis *brukas*.

Man har nu, med bibehållande af sådana *praktiska* åsikter, velat påstå, att det är skadeligt att låta från landet utgå någon produkt som medförde import af en annan produkt, hvilken väl hade ett motsvarande värde men hvars import vore skadelig af orsak, att samma produkt äfven kunde inom landet alstras, i hvilken händelse man tror, att, om den fremmande produkten blifvit alstrad hemma, man likväl hade kunnat till landet införa värdet af samma produkt i penningar. — Man tror, att man alltförväl kan sälja åt Utlånningen utan att köpa af honom.

Man besinnar ej, att denna pöitik, drifven till sin ytterlighet, innebär en orimlighet, ty i sådana fall skulle alla vilja exportera, men ingen tåla importera, hvaraf o-vilkorligen skulle följa, att icke heller några exportera skulle åga rum, ty hvart skulle man exportera, då man till ingen ort fick importera.

Sedan man nu vore kommen så här långt, så skulle man åndteligen komma att

Finnarne nu äro förmögnare och rikare än de voro i den Romerske Författaren Taciti tid, då de lefde i ett fullkomligt råhetstillstånd, i den skamligaste fattigdom och i saknad af människans äfven ömmare och nödvändigare behof? *) I stället att, i likhet med den Romerske Författarens tider, med djuren dela samma näringsmedel och boningar, **) se vi oss nu i tillfälle att, i öfverensstämmelse med lifvets ådlare behof, äfven njuta beqvåmligheter, hvilka endast en ökad förmögenhet kan åstadkomma. Hvarifrån hade Rom skapat sig den välmåga som i dess början varit ett intet, men som i Kejsar Augusti tid redan ådrog sig hela världens uppmärksamhet? Hvarifrån har Lydiernes Konung Cræsus erhållit de stora skatter, hvilka historien med så mycken beundran omtalar? Den som till besvarande af dessa frågor ville hämta skäl annorstädes än ifrån människohandläggningen och idogheten, hvilka äro de enda källor till förmögenhetens alstring, han skulle endast förråda okunnighet och bevisa, att han ej nog förmått uppfatta folkslagens kultur och utvecklingshistoria.

*) Se C. Cornelii Taciti de Situ, moribus et Populis Germaniæ Libellus, Cap. 46.

**) Fennis . . . . . visui herba, cubile humus: Nec aliud infantibus ferarum imbriumque suffragium, quam ut in aliquo ramorum nexu contegantur: huc redeunt juvenes, hoc senum receptaculum. — Se C. Cornelius Tacitus de Moribus Germaniæ.

Men, ehuru redan Smith och många efter honom erkännt och bevisat sanningen af de grundsatser, hvilka vi i detta hänseende visat oss tillgifna; har man likväl i allmänhet ej velat öfvergifva, hvad okunnighet och fördomar en gång förklarar för sanning, utan man har kallat sina åsigtter *praktiska sanningar*, och det, efter Says tanke, derföre att de olyckligtvis *brukas*.

Man har nu, med bibehållande af sådana *praktiska* åsigtter, velat påstå, att det är skadeligt att låta från landet utgå någon produkt som medförde import af en annan produkt, hvilken väl hade ett motsvarande värde men hvars import vore skadelig af orsak, att samma produkt äfven kunde inom landet alstras, i hvilken händelse man tror, att, om den fremmande produkten blifvit alstrad hemma, man likväl hade kunnat till landet införa värdet af samma produkt i penningar. — Man tror, att man alltförväl kan sälja åt Utlåningen utan att köpa af honom.

Man besinnar ej, att denna pöitik, drifven till sin ytterlighet, innebär en orimlighet, ty i sådana fall skulle alla vilja exportera, men ingen tåla importera, hvaraf o-vilkorligen skulle följa, att icke heller några exportera skulle åga rum, ty hvart skulle man exportera, då man till ingen ort fick importera.

Sedan man nu vore kommen så här långt, så skulle man åndteligen komma att

Om man antager en större mängd af sådana tvungna productioner som ifrågavarande Kaffe-production är supponerad, så finner man, att otaliga Millioner inom samhällen på detta sätt af förbrukarne för intet komma att utgifvas i stället att de kunnat användas till produktiva bruk, hvarigenom antingen nya värden alstrats eller nya njutningar och bekvämligheter för Nationen anskaffats.

Häremot invändes vanligen, att dessa värden, hvilka nu ansetts gå förlorade, ändock stadna kvar inom Nationen, såvida de stadna hos producenten, och att Nationen sålunda nu vinner derpå, ty i annat fall hade dessa värden flyttat sig till Utlåningen, i hvilken händelse de skulle ansetts förlorade. — Men är det likgiltigt för en Nation, om hvar och en medborgare får använda sina kapitaler på det sätt han anser för sig förmånligast eller ej? Är det likgiltigt för en medborgare att för 100 Rub:s värde vara ålagd att utgifva ett värde af 200 Rub. hvilket, med andra ord, vill säga att skänka sina 100 Rub.? Kan det vara honom likgiltigt, om han än har den tillfredsställelsen, att dessa 100 Rub. hvilka han för ett intet varit tvungen att utgifva, förblifvit inom landet eller i hans landsmans våld? Kan han anse detta ens på något vis förenligt med grunderne för rätt och Lag? Af samma skäl borde Staten aldrig vidtaga åtgärder eller stifta lagar, genom hvilka den ena medborgaren sattes i tillfälle att af den andre återläsa den

egendom, hvilken han, utan erhållande af motsvarande värde, blifvit beröfvad. Således borde tjuften, hvilken af sin landsman egenmäktigt eller olofligen bemäktigat sig ett värde, ej näpsas, så vida samma värde ändock kvarstadnar inom Nationen och Staten således ej kunde anses komma att något lida på ombyte af värdets ägare. — Vidare har man påstått, att sådana productioner, om de ock i början blifva något dyra för Nationen och kunna anses för tvungna, med tiden dock bringas till samma värde med Utlåningens och att productionen nu emedertid blifvit inhemska, i stället att den, om man följt en annan politik, ännu vore i utlåningens händer och kanske ett monopolium för honom. Men hvad har man nu vunnit härpå? Andre näringar, hvilka förut idkats och det med framgång, hafva nu ej blifvit drifna med de kapitaler, hvilka under denna långa tid varit upptagne af de tvungna productionerna. De näringar, hvilka förut upptagit alla de kapitaler, hvilka nu erfordrats för att göra de utlånska productionerna till inhemska, hafva naturligtvis ej blifvit drifna med den kraft och den framgång som eljest, i händelse de omtalte kapitalerne ej blifvit dessa näringar undanryckte och om de ej användts på tvungna productioner, hvilka nu uppslukat alla de vinster, hvilka under denna långa tid med gynnande productioner kunnat astadkommas och hvilka redan kunnat betydligt öka National-förmögenheten och möjligen äfven gifva anledning till productioner, hvilka, utan att i en långd af tider förorsaka

stagnation i nåringar och göra National-kapitaler till improduktiva, nu kunde gifva lika goda vinster som de af en prohibitif politik framkallade produktionerne, hvilka redan kunnat kosta Nationen Millioner. Hvem kan nu påstå, att Nationens tillgångar förökats genom dessa utlånska produktioners förvandling till inhemska? Så förhåller det sig emellertid med grunderne till denna politik, hvarpå prohibitif-systemet hvilar.

Smith och efter honom Say och Ricardo hafva på det ögonskenligaste bevisat, huru skelva dessa åsikter äro. — Dessa Författare hafva bevisat, att det alltid för ett land är förmonligast, att dess producenter äro sysselsatte med sådana produktioner, i hvilka de lyckas bättre än utlåningen och ej med sådana i hvilka utlåningen lyckas bättre än de.

Att Samhällets idoghet endast kan ökas i samma mån som dess kapital tilltager och att detta kapital åter endast kan ökas i samma förhållande som man kan spara något af inkomsterne, är en sanning som redan är utredd af Adam Smith; men, såsom redan bevisat är, blifver en stor del af Nationens Kapital, under hela den tid en utlånsk produktion tvingas till inhemska, i afsende på produktivité i ett stagnations-tillstånd, och på den långa tid som erfordras innan denna tvungna produktion hinner blifva gynnande har National-inkomsten blifvit minskad och alltså hafva äfven dess kapitaler varit i ett

aftagande tillstånd. Och då man antager, att endast inkomster kunna öka kapitalerne, så följer, att den Nationella idogheten måste genom den prohibitiva politiken hafva blifvit skadad, då Nationens välmåga aftagit i stället att tilltaga, hvilket sednare man åsyftat, men hvilket ej kunnat ske, såvida nåringarne blifvit störda i sin naturliga gång och kapitalerne ej blifvit använde till så produktiva bruk, i hvilka de förut voro och i hvilka de, ehuru troligen ännu med större framgång, nu vore. Men, säger man, vår idoghet har emellertid vunnit förkofran, i det man inom Nationen nu idkar flere produktioner än förut, och detta anser man för ett tecken till National-välmågans tillväxt. Men här besinnar man ej, att mängden af produktioner ej gör så mycket till saken; ty endast en produktion, om den är väl gynnande för Nationen, kan vara förmånligare än tio andra, hvilka ej drivas med så mycken framgång. Om man låtit bli att genom tvångsmedel förvandla den utlånska produktionen till inhemska och att såmedelst stora kapitalerna och de inhemska nåringarne i deras naturliga funktioner, så hade de inhemska nåringarne redan kunnat till den grad hafva förkofrat sig, att deras årliga vinster nu kunde långt öfverstiga dem, hvilka, den nya produktionens vinster inberäknade, nu kunna erhållas, och då vore icke de vinster förlorade, hvilka för Nationen gått förlorade under den tid som åtgått för produktionens förvandling till inhemska. Det är således klart, att Nationen vanligen förlorar på så-

dana Ekonomiska operationer, ty de hafva i allmänhet äfven inlytelse på alla andra näringar, isynnerhet, om den tvungna produktionen hör till nödvändighets-artiklar, i hvilken händelse alla consumtions-artiklar vanligen blifva dyrare, så vida productions-kostnaderna alltid måste blifva större ju högre producenten nödgas betala sina förbruknings-artiklar, ty ju mera arbetarens uppehälle kostar, desto mera måste äfven betalas för det arbete som han förrättar. — Hvem ville väl och hvem kunde väl arbeta, då arbetet ej förmår bibehålla honom vid lif och ej kan tillfredsställa hans nödvändigaste behof, hvilka likväl äro så godt som vilkoret för arbetets verkställande.

Det är således bäst att ej genom prohibitiva åtgärder stora Nationens näringar och kapitaler, ty i hvar tidehvarf blifva de, såsom den namnkunnige Smith länge sedan bevist, använde, om också i andra yrken och på ett sätt som för den tiden kan vara det fördelaktigaste. — "I hvarje period, fortfar Smith, skulle riket kunna draga af sitt kapital den största inkomst, och både kapital och inkomst skulle kunna öka sig med den största möjliga hastighet."*)

*) Se *Politisk Undersökning* om Lagar, som hindra och tvinga införseln af sådana Utländska varor som kunna alstras eller tillverkas inom landet, af Adam Smith.

"Men, säger Jean Baptiste Say, man fåster i allmänhet alltför liten uppmärksamhet vid den stora olägenheten att låta förbrukarne dyrt betala åtgångsvarorna." — Man har nemligen, såsom vi förut sett, vanligen tagit saken på det sätt, att, om ock förbrukaren blifver af med ett värde för intet, så stadnar detta värde ändock kvar i landet, så vida det emottages af producenten. Men icke nog med de orimligheter, hvilka vi redan hevisat ligga i denna sats, den innebär ännu andra, hvilka äro af lika grof art som de, hvilka vi anförde. — Man betraktar nemligen här producenter och förbrukare såsom helt olika personer i samhället. Denna sats, som härleder sig från Smith's indelning af samhällsmenniskorna i produktiva och oproduktiva, men som är förkastad af Say, Garnier samt af några bekante Engelske Parlaments-ledamöter, är ej svår att vederlägga, då man endast vill besinna, att det ej finnes någon människa, som oaktadt all ansträngning såsom producent tillika ej är förbrukare, ty hvilken människa kan väl producera utan att consumera. Och då man antager detta, så är klart, att ifrågavarande dyrhet eller beskattning drabbar producenten ej mindre än Förbrukaren, hvilka begge få vidkännas nödvändigheten att för en vara betala mera än den är värd. Här af torde äfven vara lätt att inse, att prohibitioner af ifrågavarande art ej äro för Staten helsosamma utan tvertom för National-förmögenhetens tillväxt högst skadeliga; hvarföre äfven Adam Smith hade

rätt, då han sade: "de naturliga fördelar som det ena landet har framför det andra i anseende till productionen af vissa varor, äro stundom så betydliga, att det, enligt hela världens öfvertygelse, skulle vara en fruktlös möda att söka täfla med dem."

Men en sak synes ännu återstå för oss. Man har nemligen velat påstå, att en prohibitif politik ej kan upphöra i ett rike innan den gör det i ett annat, med hvilket handelsförbindelser äga rum.

Huruvida en sådan åsigt är öfverensstämmande med en Stats helse och kan anses befordra välmåga inom Nationen, detta är en sak, hvarföre vi tro oss böra göra närmare redo. För längre tider tillbaka, då man ännu så litet tänkte på grunder och grundsåtsar i Statshushållningsläran, har man tyckt, att hämnden i sådant fall föreskrifver vedergållning och till utöfvande af denna hämnd hafva regeringarne belagt införseln af några ja de flesta artiklar af den andra Nationens produktioner dels med rena förbud dels med öfvermåttan höga tull-afgifter. — Ibland de Riken, hvilka isynnerhet följt denna grundsats, om man så får kalla den, utmärker sig framför andra, Frankrike, hvars Ministeriella operationer synas halva gått ut på att gynna sina Fabriker genom prohibitiver för utländska tillverkningar, hvilka hade kunnat komma i täflan med dess egna.

Det är just i denna punkt af Handels-

politiken, hvaruti den bekante Colbert förvärfvat sig så mycken namnkuonighet, att han varit anförd och ännu anföres såsom ett mönster bland Ministrar. — Det var denne Man, som genom Sjötullstaxan af år 1667 lade höga införselsafgifter på största delen af fremmande Manufactur-varor. På hans afflag att nedsätta dessa afgifter till Holländarnes fördel förbodo desse år 1671 införseln af Franska viner, brännvin och slöjdevaror. Någon tid derpå yppades åter mellan Fransoserne och Engelsmännen stridigheter af samma art, i det de å ömse sidor sökte genom höga tullafgifter och förbud förtrycka hvarandras handel och näringar. Likväl synes Frankrike, säger Smith, hafva gifvit första exemplet. — År 1697 förbodo Engelsmännen införseln af Flanderska spetsar och uddar. Regeringen i Flandern åter förböd införseln af Engelska kläden och andra yllevoror. År 1700 upphäfdes förbudet att till England införa Flanderska spetsar, men med vilkor, att införseln af Engelska yllevåfnader till Flandern skulle vara tillåten såsom förut. Sådana contra prohibitiver framställer flera Europeiska folkslags historia under den bekanta Colberts Ministère i Frankrike, och sådana grunder för många, ja de flesta folkslags handelspolitik läse vi ännu i dag. Man tror, att denna politik är ovilkorligen nödvändig för att hålla jennvigten i Nationernes vinster, om hvilkas natur man likväl ej förräder någon kunskap, så länge man följer ifrågavarande politik.

Det är redan af Adam Smith, Say och Ricardo bevisat, att en politik, som stödjer sig på sådana contraprohibitiver, om hvilka här är fråga, är för Staten högst skadelig, och vi vilje blott följa desse förtjenstfulle författares åsigter för att närmare öfvertyga oss om det rätta i saken.

Man har vanligen raisonnerat så, att man, då en Nation förbjuder införseln af våra produkter, bör tvinga denna Nation att emottaga dem och det så, att man, såsom en represalj, vidtager prohibitiver mot införseln af denna fremmande Nations varor, hvarigenom man tror, att denna Nation, i det hon ser sig beröfvad den förmån att hos oss få afsätta sina produkter, kan förmås att återkalla sina prohibitiver mot vår handel och att de vinster, hvilka våra produktioner efter dessa prohibitivers återkallande kunna förskaffa oss, rikeligen skola ersätta den stagnation i vår handel och den dyrhet på vissa varor, hvilka vi en liten tid fått vidkännas. Om dessa contra-prohibitiver säger Smith: "denna slags vedergällning kan vara verkan af en sann politik, om det är att förmoda, att de höga Sjötulls-afgifterna och förbudet, hvaröfver man klagat, derigenom blifva återkallade. — Men att dömma, huruvida en sådan hämnd skall göra en önskad verkan, hörer, kanhända, icke så mycket till vettenskapen för en Lagstiftare, hvars öfverläggningar alltid böra ledas af allmänna och oföränderliga grundsatser, som till konsten hos denna listiga och sluga varelse, hvilken

man vanligen kallar Statsman eller Politikus och hvars rådslag lämpa sig efter sakernas närvarande, alltid vacklande tillstånd, eller efter tider och omständigheter." "Om det åter, fortfar Smith, icke är sannolikt, att en sådan återkallelse kan utverkas, synes de vara ett uselt sätt att vilja ersätta en skada utlåningen tillfogat vissa klasser af våra medborgare igenom att sjelfva göra en oförrätt icke allenast emot dessa klasser utan ätven mot nästan hela det öfriga folket."

Det är verkligen sant, att man vid vidtagandet af ifrågavarande prohibitiver ej tagit under sträng pröfning de sanna grunderne för en Nations vålmaga och för produktions-fenomenet.

Det är afgjort, att den fremmande Nation, som genom prohibitiva åtgärder förhindrar importen af vårt lands produkter, utan tvifvel gör oss skada, i det vi försättas i svårighet att mot de hos oss alstrade värden tillbyta oss de fremmande värden, hvilka vi kunna behöfva, men hvilka vi ej kunna erhålla utan för de värden, hvilka vi sjelfve producera. Men böre vi derföre skada oss sjelfve att Utlåningen söker göra det?

Redan genom utlåningens prohibitiver inskränkas och förminskas våra kommunikationer och förbindelser. Vidtage vi å vår sida prohibitiver, så ökas naturligtvis summan af prohibitiver, och i samma mån dessa ökas, inskränkas vanligen kommunikatio-

ger ett stort förhinder för det prohibitiva systemets upphåfvande. Här åger en anmärkning rum som förefaller ganska besynnerlig men som verkligen är sann. Det är nemligen anmärkt, att de hvilka i synnerhet nitälska för prohibitioner och af hvilka de framför andra yrkas, just utgöras af dem, hvilka sjelfve åro ett föremål för prohibitivers förtryck, men hvilka tillika sjelfve råka vara producenter af den vara, i hvilkens production man fruktar tåflan. Och detta fenomen existerar utan tvifvel af den orsak, att producenterne af en vara vanligen alltid betrakta sig endast såsom producenter utan att besinna, att de tillika åro förbrukare, att det ej gerna finnes någon producent som tillika ej är consument och att de således äfven sjelfva måste vidkännas de olågenheter prohibitioner vanligen medföra och det så mycket mera som prohibitivernes inflytelse, såsom vi förut omnämnt, ej inskränker sig blott till den artikel, mot hvilken prohibitioner bokstafsligen åro rigtade utan yttrar sig vanligen i dyrhet uti hela massan af förbrukningar.

"En tid skall dock komma, säger Say, då man förvänas, att det fordrats så mycken möda att bevisa dårskapen af ett så tomt system, hvilket dock föranledt så många krig."

Den tid skall äfven komma, då man mera allmänt än hittills skall inse sanningen af den lärde Italienaren Grefve de Verri's yttrande, då han säger: "hvarje rörelse lag-

stiftaren gör, för att inskränka friheten i människors handlingar, borttager alltid en del af den politiska kroppens verksamhet och skadar den årliga reproduktionen."*) — Ja, måtte den tid komma, då man ej skall sätta medborgarens interesse under förmynderskap, då man skall finna, att menskligheten bör betraktas såsom en enda familj på jordklotet, då man ändteligen skall inse, att hennes behof åro så förenade, att hennes kommunikationer böra vara så öppna och fria som utgjorde jordens folkslag en enda verldsrepublik! Måtte den tid, om den ännu ock är bakom århundraden, en gång dock komma, då man skulle kunna tänka sig en handelsfrihet sådan, att hvarje land finge begagna sitt kapital och sin industri på sätt detsamma för sig kan anse nyttigast! Måtte den tid en gång inträffa, då man skall se det individella interessets åsigter förenade med hela Samhällets allmänna väl!

*) Se *Meditazione sulla Economia politica* af Grefve de Verri.